

Citiți lecția din manual: *Statul roman*, notați schița lecției pe caiete și rezolvați fișele de lucru.

Criza Republicii Romane

1. Definiție

Dictator = magistrat roman cu puteri civile și militare excepționale.

2. Criza societății romane

- secolele II-I î.Hr. - Republica Romană s-a confruntat cu o criză profundă:

a. Socială: izvorâtă din numeroasele campanii militare soldate cu îmbogățirea excesivă a aristocrației senatoriale, a cavalerilor și sărăcirea țăranilor-soldăți;

b. Politică: instituțiile statului au devenit incapabile să guverneze imperiul nou format.

- încercările de schimbare a societății romane au început cu reformele fraților Gracchus:

I. Tiberius Gracchus (133 î.Hr.): tribun al poporului, a propus limitarea marilor proprietăți funciare la 125 hectare și distribuirea pământului țăranilor-soldăți. În acest context s-au format două tabere: optimații (nobilimea și aristocrația senatorială), ostili reformelor propuse, și popularii (cavalerii și plebeii), adepți ai reformelor ⇒ asasinarea lui Tiberius Gracchus de către optimați.

II. Gaius Gracchus (123-122 î.Hr.): tribun al poporului, a continuat reformele demarate de Tiberius, propunând acordarea cetățeniei italicilor ⇒ asasinarea tribunului și a susținătorilor săi.

- criza societății romane s-a adâncit, ca urmare a răscoalelor îndreptate împotriva Romei:

I. Răscoala „marginalilor” (91-88 î.Hr.): italicii (sau socii), locuitori ai Peninsulei Italice, au cerut să li se acorde cetățenia romană ⇒ acordarea cetățeniei tuturor oamenilor liberi din Italia.

II. Răscoala „excluzilor” (73-71 î.Hr.): sclavii, conduși de Spartacus (103-71 î.Hr.), s-au răsculat împotriva Romei ⇒ reprimarea răscoalei de către Marcus Licinius Crassus (86-53 î.Hr.).

3. Războaiele civile

- secolele II-I î.Hr. - războaiele civile dintre generalii Romei au readus în prim-plan ideea **dictaturii**:

I. Marius vs. Sulla (107-79 î.Hr.): 107-86 î.Hr. - generalul Gaius Marius (119-86 î.Hr.), susținut de populari, a fost ales consul de șapte ori și apoi a înfăptuit o reformă militară prin care a înlocuit armata formată din țăranii-soldăți cu una formată din profesioniști (legiunile romane) ⇒ armata a devenit dependentă și fidelă generalului care i-a asigurat prada obținută din victorii, un instrument al liderilor care au dorit să își impună autoritatea la Roma. 88 î.Hr. - Lucius Cornelius Sulla (107-80 î.Hr.), susținut de optimați, a fost ales consul pentru a-l înlătura pe Gaius Marius. 83-82 î.Hr. - război civil între Sulla și partizanii lui Marius ⇒ instaurarea dictaturii lui Sulla (82-80 î.Hr.).

II. Primul triumvirat (60-53 î.Hr.): o alianță politică între generalii Gaius Iulius Caesar, cuceritorul Galiei (81-45 î.Hr.), Cneus Pompeius Magnus (70-48 î.Hr.) și omul de afaceri Marcus Licinius Crassus. 53 î.Hr. - alianța s-a dizolvat după moartea lui Crassus. 49-48 î.Hr. - cei doi generali au pornit un război civil, în urma căruia Pompeius a fost înfrânt la Pharsalos (9 august 48 î.Hr.) și asasinat în Egipt ⇒ 46-44 î.Hr. - Caesar a devenit conducător și dictator: a dorit să înlocuiască guvernarea republicană cu o monarhie orientală, care să ofere statului roman instituțiile necesare guvernării, de aceea a preluat pe rând toate funcțiile care i-au adus puteri nelimitate. 15 martie 44 î.Hr. - asasinarea lui Caesar de către un grup de senatori nemulțumiți.

III. Al doilea triumvirat (43-30 î.Hr.): o alianță politică între Octavianus Augustus, moștenitorul lui Caesar (43 î.Hr.-14 d.Hr.), generalii Marcus Antonius (54-30 î.Hr.) și Marcus Aemilius Lepidus (52-36 î.Hr.). 36 î.Hr. - alianța s-a destrămat după înlăturarea lui Lepidus. 32-31 î.Hr. - cei doi rivali au pornit un război civil, în urma căruia Marcus Antonius (alături de aliata și iubita sa, regina Cleopatra a VII-a a Egiptului) a fost înfrânt la Actium (2 septembrie 31 î.Hr.), Octavianus devenind conducătorul Romei ⇒ sfârșitul războaielor civile și dispariția Republicii, înlocuită cu Imperiul.

Pentru o mai bună înțelegere a subiectului studiat vizionați următoarele videoclipuri:

<https://www.youtube.com/watch?v=2mjru9NlocM>

<https://www.youtube.com/watch?v=Q5KhUhN8geo>

Fișă de lucru: *Criza Republicii Romane*

Citiți cu atenție textul de mai jos, apoi răspundeți cerințelor:

„După ce a ocupat Roma, evacuată de Pompei și de senatorii favorabili lui, Caesar și-a urmărit adversarul în Grecia și i-a nimicit armata la Pharsalos, în Tesalia (48 î.Hr.). (...) Victorios peste tot, s-a întors la Roma în 45 î.Hr., pentru a-și celebra triumful.

Caesar va încerca atunci, în etape, să creeze acea monarhie de esență divină, al cărei model i-a fost furnizat de Orient și care a părut singura în măsură să asigure grandoarea Romei. (...)

Având puteri imense, Caesar a întreprins o serie întreagă de reforme. A restaurat finanțele, a ameliorat funcționarea tribunalelor, a angajat o politică de lucrări impresionante în capitală și a încercat să reformeze moravurile prin legi care au limitat luxul. Dornic de a lupta împotriva mizeriei, s-a străduit mai degrabă să dea de lucru săracilor decât să înmulțească măsurile de asistență. (...)

La începutul anului 44 î.Hr. a fost clar că cel care a cucerit Gallia s-a pregătit să se proclame rege. De aceea șefii republicani s-au hotărât să o termine cu el. (...) În ziua Idelor lui Marte (15 martie 44 î.Hr.), la sosirea sa în Senat, Caesar a fost înconjurat și ucis cu lovituri de pumnal.”

(Serge Bernstein, Pierre Milza, *Istoria Europei*)

1. Menționați, pe baza textului, motivul pentru care Caesar a dorit „să creeze acea monarhie de esență divină”.

2. Enumerați, pe baza textului, reformele adoptate de Caesar.

3. Imaginați-vă că sunteți un senator din Roma Antică, nemulțumit de puterea pe care a acumulat-o Caesar. Încercați să îl convingeți că renunțarea la titlul de dictator este în beneficiul Romei (scrieți un text de minim jumătate de pagină A4).

BIBLIOGRAFIE:

1. Dumitrescu, Doru, Manea, Mihai, *Mic dicționar enciclopedic de termeni istorici*, Editura Meronia, București, 2008.
2. Ghețău, Gheorghe Florin, Ghețău, Olenca Georgiana, *Istorie: Manual pentru clasa a V-a*, Editura Aramis, București, 2022.
3. Ochescu, Maria, Oane, Sorin, *Istorie: Manual pentru clasa a V-a*, Editura Art Klett, București, 2022.
4. Aichimoaie, Adrian Ilie, Boșcodeală, Felicia Elena, Diaconu, Maria Aurelia, Diță, Ion Nicolae, *Istorie: Manual pentru clasa a V-a*, Editura Booklet, București, 2022.
5. Stoica, Stan, Becheru, Dragoș Sebastian, Bartic, Marcel, *Istorie: Manual pentru clasa a V-a*, Editura CD Press, București, 2022.
6. Rotundu, Elvira, Tomescu-Stachie, Carmen, *Istorie: Manual pentru clasa a V-a*, Editura Corint Logistic, București, 2022.
7. Băluțoiu, Valentin, Grecu, Maria, *Istorie: Manual pentru clasa a V-a*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2022.
8. Stan, Magda, *Istorie: Manual pentru clasa a V-a*, Editura Litera, București, 2022.
9. Berstein, Serge, Milza, Pierre, *Istoria Europei*, Editura Institutul European, Iași, 1998.
10. Field, Jacob F., *Istoria Europei în pilule*, Editura Litera, București, 2019.
11. Montanelli, Indro, *Roma: o istorie inedită*, Editura Artemis, București, 1995.
12. Beard, Mary, *SPQR: o istorie a Romei Antice*, Editura Trei, București, 2017.
13. Syme, Ronald, *Revoluția romană. Roma între 60 î.Hr.-14 d.Hr.*, Editura ALL, București, 2010.

